

Slovo k povzbuzení na neděli 21. března 2021, na 5. neděli postní – B
Biblická čtení: Jer 31,31-34; Ž 51; Žid 5,7-9; Jan 12,20-33

Milé sestry, milí bratři,

pátá neděle postní bývá někdy lidově nazývána „nedělí smrtnou“. Není to sice její oficiální liturgické označení, nicméně má cosi do sebe. Bohoslužba dnešní neděle – především svými biblickými čteními či mešními modlitbami – se totiž již snaží zacílit naši duchovní pozornost na Kristovo zástupné utrpení, na smysl smrti Božího Syna na kříži a její vykupitelskou hodnotu. Je to pro blízkost Velikonoc, pro blízkost Velkého pátku; příští neděle je již Nedělí květnou, začátkem Svatého („pašijového“) týdne.

V evangeliu slyšíme Ježíšovu odpověď řeckým poutníkům v jeruzalémském chrámě, patrně v jeho vnějším nádvoří. Na jejich přání «rádi bychom viděli Ježíše», na přání zprostředkované apoštoly Ondřejem a Filipem (kteří tak zjevně mluvili i řecky), odpovídá Pán Ježíš předpovědí svého utrpení: «Přišla hodina, kdy Syn člověka bude oslaven... Nyní je moje duše rozechvěna... Právě kvůli této hodině jsem přišel». A výzvou k následování. Děje se to těsně před velikonočními svátky, po vjezdu do Jeruzaléma. Jedná se vlastně o poslední veřejně pronesená Kristova slova před poslední večeří (aspoň podle Janova sepsání).

Ve druhém čtení se před námi otevřel úryvek z Listu Židům, konkrétně pasáž rozjímající o Kristově poslušnosti v utrpení. Slyšíme teologicky nesmírně silnou formulaci: «Ačkoli to byl Syn Boží, naučil se svým utrpením poslušnosti». Určitě odhaluje něco mnohem hlubšího než jen známou psychologickou pravdu, že teprve utrpením se člověk učí utrpení nést a může jím i dozrát. Zde jde evidentně ještě o mnohem víc. Na kříži se nejvíce projevila Synova tajemná poslušnost Otcí, hodina poslušnosti kříže se stala «příčinou věčné spásy pro všechny, kteří ho poslouchají», jakož i hodinou Kristovy největší slávy, maximy zjevení Boží lásky, v posledku zjevení Trojice.

V prvním čtení z knihy proroka Jeremiáše zaznělo jedno z nejkrásnějších a nejdůležitějších starozákonních prorockých zaslíbení příchodu a působení Mesiáše vůbec: Až on přijde, zasáhne nitro člověka, pokud se mu otevře, Bůh mu odpustí jeho nepravosti a otevře je poznání Boha a poslušné lásce, smyslu Božího zákona. Boží zákon se zapíše již přímo do srdce člověka, zniterní se, nebude jen vnějším příkazem, člověk sám začne poslouchat a poznávat Boha, ze srdce bude milovat Boha a lidi a dodržovat Boží nařízení.

Jsou to krásná a důležitá čtení, je dobré se je pokusit slyšet všechna tři, nejlépe si je i navzájem propojit, od toho se ostatně také dnes čtou...

Jestliže «hodinou», kvůli které přišel Boží Syn na naši zem, pro kterou se stal člověkem, je tedy hodina kříže, a jestliže tak jeden z důvodů Synova vtělení, dle středověkých systematiků dokonce sám důvod vtělení je Kristova smrt na kříži na odpuštění našich hříchů, pak tomu nemůže být docela nepodobné v našem vlastním životě, chceme-li Krista následovat, máme-li «kráčet v jeho šlépějích», nést jeho kříž, následovat ho a být tam, kde je on. I o nás musí nějak platit, že i naše «hodina», pro kterou jsme se narodili a dostali život, je vždy také nějak hodinou kříže. Že kříž je důvodem, proč jsme dostali čas života a jeho možností i my. A je jasné, že touto «hodinou» je jak čas celého našeho života, tak se jí může stát i nějaký docela konkrétní okamžik.

To zní možná poněkud zvláště, ale z Božího slova vyplývá, že je tomu tak. Pokud navíc kříž nebudeme vnímat jen jako nástroj a symbol utrpení, ale nejprve jako nástroj a symbol maximy lásky, jako nástroj uskutečnění základního povolání proexistence, „žít pro“ Boha, dobro a lidi kolem nás, pak už nám to možná tak zvláštní nepřipadne. Pak už nám i Kristovo «kdo má svůj život rád, ztratí ho; kdo však svůj život na tomto světě nenávidí, uchová si ho pro život věčný» možná bude pochopitelnější.

Existence uchopená jako proexistence totiž s sebou v tomto nedokonalém a porušeném světě vždy přináší i kříž, zahrnuje v sobě i nutnost a potřebu oběti, ztráty z lásky. Je vždy nějak «hodinou kříže», sladkého jha lásky.

Kříž a poslušnost Bohu spolu prostě souvisí. Láska má být přeci důvodem a obsahem naší poslušnosti Bohu a jeho přikázáním, jež jsou její konkretizací. K poslušnosti lásky Lásce nás chce zevnitř uschopnit Kristova milost, jak ji už předpověděl prorok Jeremiáš. Kristova milost chce napravit naše neposlušné lidství, které je často uzavřené v sebelásce.

Tato proměna je možná, protože se už v lidství, v Kristově přijatém lidství, které do sebe tajemně zahrnuje i lidství náš všech, jednou provždy odehrála, jak jsme slyšeli z Listu Židům. Byla to právě Kristova poslušnost v utrpení, poslušnost Otcově vůli, která napravila neposlušnost člověka a vložila do lidské přirozenosti možnost nápravy, nakolik se jednotlivý člověk v živé víře, ve vztahu víry opravdu spojí s Kristem.

Celý křesťanský akcent kříže a utrpení, akcent vyplývající z evangelia, ze slov samotného Krista, má jistě i mnoho dalších rozměrů; pokoru v přijímání příkoří a utrpení, neodporování zlu zlem, sjednocení se obětí Kristovou, zadostiučinění za hříchy, umrtvování sebe samých, trýzeň snahy o spravedlnost a tak dále. Ale úplně nejzákladnějším a nejdůležitějším rozměrem, akcentem křesťanského vnímání kříže opravdu nemůže být nic jiného než povolání k lásce.

Nesení kříže musí být proto především milováním, protože opravdová láska bez kříže nemůže být. Bez kříže nemůže být sdílení života druhého, neboť k němu patří i sdílení bolestí a starostí, bez kříže nemůže být ani snaha o spravedlnost, protože svět je nedokonalý a porušený hříchem, bez kříže nemůže být ani oběť, která je vždy sebedáním a to prostě někdy bolí.

Něco takového navíc krásně vystihuje řecké slovo *pathos* (v latině *passio*), shodné pro „utrpení“ i „vášeň“. Vášeň a utrpení mají k sobě blízko. Ovšem nejen prakticky ve smyslu, že nenaplněná vášeň s sebou přináší trýzeň této nenaplněnosti, ale už ze své podstaty: Vášeň lásky je schopna pro milovaného i trpět, trpí spolu s ním, chce nést bolesti a starosti toho druhého. Skutečná láska *agapé* je zároveň *synpathein*, schopností „trpět s“. Pravá láska je sympatií a proexistencí zároveň. Teprve taková láska – i navzdory naší slabosti a našim pádům – se aspoň zdálky začíná podobat lásce samotného Božího Syna...

Taková – sympatizující a proexistující – by proto měla být naše láska k Bohu a k lidem. Jen ona může Kristu tajemně pomoci nadlehčit jeho kříž, například tím, že přijmeme utrpení, bolesti i trýzeň spravedlnosti z lásky k němu. Druhým lidem taková láska pomůže nést jejich kříže, zejména tím, když s nimi soucítíme a snažíme se jejich bolest vlastní obětavostí nějak umírnit.

Kéž bychom měli lásku, stále žili «hodinu kříže». Kéž by se proto nám stala vlastní i Kristova boholidská modlitba «Otče, oslav své jméno!», abychom snad, nehodní, mohli nakonec také z nebe zaslechnout Otcův boží hlas: «„Oslavil jsem a ještě oslavím“».